

христътъ съ коси остри като стрели, а съ очи блѣснали като денница и съ прѣсти подобни на сръпове. Следъ унищожението на антихриста ще настѣпи величавото възкресение на мъртвитѣ. Тогава ще пламне цѣлата земя заедно съ планини, гори и животни; вѣтрове ще задухатъ отъ всичкитѣ четири страни на свѣта и ще разнесатъ цѣлия пепелъ, земята ще стане бѣла и чиста като пергаментовъ листъ, безъ планини и долини, като бѣла маса. Тогава ще се яви Синъ Божий и ще открие страшния сждъ. Другъ примѣръ: въ „Беседата на тритѣ светители“ се разказва, че Богъ създалъ слънцето отъ сълзата си, а небето и земята отъ водна пѣна, че земята плува въ неизмѣрими води; тѣзи водистоятъ на една плоска скала върху четири златни кита, китоветѣ на огнена рѣка, а тоя пламъкъ върху желѣзенъ джбъ, чийто коренъ е въ Божията власт²⁶.

Народната фантазия усвоила тѣзи богати материяли и ги преработила въ приказки и пѣсни, които могатъ да се чуятъ и до днесъ. Църквата преследвала само явно богомилскитѣ и еретическитѣ съчинения, а книгитѣ, въ които съдържанието на Св. Писание било само украсено, били оставяни на мира.

Попъ *Йеремия*, или *Богомилъ* (съвременикъ на царъ Петра 927—968), основателя на богомилството, играе роля и въ историята на литературата. Въ старитѣ Номоканони четемъ за него, че той билъ въ „навѣхъ на верзиуловѣ колѣ“, което, споредъ Пипина, значи: въ ада той билъ поставенъ на колѣ Велзевуловъ; православнитѣ го считали и за магьосникъ — влкодлакъ (стр. 70). Той съставилъ единъ сборникъ отъ апокрифи въ шестъ книги, все преводъ отъ грѣцки. „Слово о древѣ крестнѣмъ и извѣщение Св. Тройцы“, познато сжщо и въ староиталианската литература, съдържа историята на тритѣ дървета отъ Мойсея до Христа. Въ по-нататъшни трактати сжщо се говори за *трѣсковичахъ*, за 12-тѣ Иродови дъщери (тукъ сж приложени и заклинания противъ *нежити* — зли духове). По-нататъкъ се разказва какъ Христосъ въ *попы ставленъ*, какъ Христосъ *плугомъ оралъ*, какъ царъ Пробъ нарекълъ Христа свой другаръ (намеква се за светостта на южнославянското побратимство) и *отъ колко части е съставенъ Адамъ*²⁷.

Главна книга за богомилитѣ била книгата „Вѣпроси на св. Иоанъ Богословъ“, които той задалъ на Бога на планина Таворъ. Въ нея се съдържа цѣлата космогония съ описание края на свѣта. Пренесена отначало отъ гърцитѣ въ България, тя минала отъ тамъ у руси и сърби, а въ латински преводъ у италиянци и французи. Отъ България я пренесълъ на западъ (около 1170 г.) Назарий, епископътъ на горноиталийскитѣ патарени; може би, той да я превелъ и на латински езикъ²⁸.

Други апокрифи преписвани на св. Иоанъ сж: *Вѣпроси за Адама и за Аврама на Маслиновата планина* и *Словото за смъртъта на Богородица*. Съ не по-малкъ авторитетъ се ползувало между богомилитѣ, освенъ това, и старото, познатото още на манихеитѣ и на гностицитѣ *Видѣние Исая*, въ съставянето на което, както казватъ, е взелъ участие и единъ юдей отъ времето на Нерона. Най-любимиятъ, обаче, апокрифъ до най-ново време билъ *Хождение Богородицы по мукамъ* (*ἀποκάλυψις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου περὶ τῶν κολασέων*), защото на богобоязливитѣ срѣдни вѣкове твърде много допадали странствуванията по ада и описанията на адскитѣ мъжки. Важни сж вмъкнатитѣ мѣста за езическитѣ славяни (стр. 51, 69). Съдържанието на много южнославянски народни пѣсни е взето отъ тази легенда. Отъ по-дребнитѣ апокрифи ще споменемъ: *Вѣпроси и отговори на трима светци*: Иоанъ Златоустъ, Григорий Богословъ и Василий Кесарийски; *Описание на образа на Христа и на Божията майка*; *Историята на една християнка*, която покрѣстила мжжа си — езичникъ; книгата на *Методий Патарски* за